

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
DYDDIAD	11eg Rhagfyr 2025
TEITL	Strategaeth Ysgolion 2026 – 2036, cyflwyno dogfen ddrafft
RHESWM DROS GRAFFU	I graffu ar y Strategaeth Ysgolion 2026 – 2036 ddrafft
AWDUR	Gwern ap Rhisiart – Pennaeth Addysg
AELOD CABINET	Cyng. Dewi Jones

1. Pam fod angen ei graffu?

1.1 Yn unol â chais y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi, rydym yn cyflwyno drafft o Strategaeth Ysgolion 2026-2036. Bydd arweiniad y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi yn ein galluogi i fireinio'r Strategaeth, sicrhau bod llais y rhanddeiliaid yn cael ei adlewyrchu'n llawn, ac adeiladu'r sylfaen angenrheidiol i weithredu'n llwyddiannus.

2. Beth yn union sydd angen ei graffu?

2.1 Bydd blaen graffu'r Strategaeth yn gyfle i'r Pwyllgor ystyried cynnwys y Strategaeth Ysgolion a chynnig sylwadau. Cyflwynir hefyd fersiwn gychwynnol o Asesiad Effaith Cydraddoldeb

2.2 Gofynnir am sylwadau ac adborth gan y Pwyllgor Craffu ar y canlynol:

- Gweledigaeth y Strategaeth (tud.6).
- Yr wyth o werthoedd yr ydym wedi eu defnyddio i siapio'r gyfundrefn addysg yng Ngwynedd i'r dyfodol (tud. 7-15).
- Egwyddorion ac ystyriaethau i bob sector er mwyn gwireddu ein gweledigaeth (tud 33 – 38)
- Y drefn o adolygu'n flynyddol stad ysgolion Gwynedd. (tud 39 – 41)

3. Crynodeb a'r Materion Allweddol

3.1 Mae'r Strategaeth yn chwarae rhan amlwg yng Nghynllun y Cyngor sydd yn gosod cyfeiriad clir i ni fel awdurdod hyd at 2028 ac yn sicrhau ein bod yn cyflawni uchelgais y Cyngor. Mae Gwynedd Yfory yn amlygu sut y byddwn yn sicrhau'r cychwyn gorau posib i'n plant a'n pobl ifanc.

3.2 Mae gweledigaeth Strategaeth Ysgolion Gwynedd 2026–2036 yn uchelgeisiol ond hefyd yn gadarn o ran ei sylfeini. Ei phrif fwriad yw sicrhau cyfundrefn addysg deg, gynhwysol a chynaliadwy sy'n galluogi pob dysgwr i gyrraedd ei lawn botensial.

3.3 Er bod y weledigaeth hon yn uchelgeisiol, gellir ei hystyried yn realistig, gan ei bod wedi'i seilio ar bolisiâu cenedlaethol a lleol presennol megis Cwricwlwm i Gymru, Cymraeg 2050, a'r Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol (2018). Mae'r Strategaeth yn adlewyrchu cyfeiriad polisi addysg Cymru, ac felly'n adeiladu ar sylfeini cadarn yn hytrach na dechrau o'r newydd.

3.4 Yn ogystal, mae'r Strategaeth yn gosod blaenoriaethau ymarferol a mesuradwy, gan gynnwys:

- Buddsoddi mewn seilwaith ac adeiladau ysgolion drwy'r Rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy;
- Cryfhau arweinyddiaeth ac ymateb i'r her o recriwtio a chadw penaethiaid ac athrawon;
- Datblygu gweithlu dwyieithog medrus, gan ymateb i heriau recriwtio athrawon Cymraeg mewn pynciau arbenigol;
- Sicrhau tegwch ariannol a chefnogaeth i ysgolion bach gwledig drwy gynlluniau fel y Cynllun Gwarchodaeth;
- Blaenoriaethu lles a diogelu, gan sicrhau amgylcheddau dysgu diogel, cynhwysol ac ecogyfeillgar.

Mae hyn yn dangos fod y Strategaeth yn cynnwys mecanweithiau realistig i gyflawni ei nodau dros amser.

4. Cefndir / Cyd-destun

4.1 Cyhoeddwyd y Strategaeth wreiddiol Rhaglen Strategol *"Tuag at 2025": Dyfodol Addysg a Hyfforddiant i Blant a Phobl Ifanc yng Ngwynedd* yn 2010 er mwyn gosod cyfeiriad ar gyfer y maes addysg a hyfforddiant yng Ngwynedd hyd at 2025. Mae'r Strategaeth Ysgolion ddrafft newydd sydd gerbron yn adeiladu ar seiliau'r Rhaglen Strategol yma am y degawd nesaf hyd at 2036.

4.2 Mae'r Adran Addysg wedi llunio'r Strategaeth Ysgolion Gwynedd 2026-2036 er mwyn gosod cyfeiriad clir i'r ddarpariaeth ysgolion dros y ddegawd nesaf. Mae newidiadau pellgyrhaeddol wedi bod yn y maes addysg yng Nghymru dros y blynyddoedd diwethaf, ac mae'r Strategaeth newydd yn ymateb i newidiadau cenedlaethol megis y Cwricwlwm i Gymru a'r Ddeddfwriaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg Cymru (2028) ynghyd â disgwyliadau cynyddol ar ysgolion, ac yr angen i foderneiddio adeiladau ac adnoddau.

4.3 Mae ystyriaethau a gyrwyr lleol yn dylanwadu ar y gyfundrefn addysg, gweledigaeth ac amcanion y Strategaeth hefyd. Rydym angen sicrhau ein bod yn cynnal a chefnogi'r hyn sydd yn dda ac yn unigryw am y gyfundrefn addysg yng Ngwynedd, ynghyd ag adnabod cyfleoedd i ymateb i rai o'r heriau sy'n debygol o wynebu'r gyfundrefn rŵan, ac i'r dyfodol, megis:

- Sicrhau hyfywedd a gwytnwch ein hysgolion pan fo gostyngiad yn niferoedd dysgwyr yn sgil cyfraddau geni isel.
- Cryfhau arweinyddiaeth ar bob lefel ac ymateb i'r her o recriwtio athrawon a

chymorthyddion yn ein hysgolion.

- Ymateb i'r her o gynnal y gyfundrefn addysg mewn cyfnod digynsail o doriadau i gyllidebau Awdurdodau Lleol.
- Cynnal a chryfhau ein darpariaeth addysg er mwyn galluogi plant a phobl ifanc Gwynedd i gyrraedd eu llawn potensial ac i feithrin y cymwysterau a'r sgiliau sy'n eu galluogi i fyw a ffynnu.
- Cynnal a chryfhau'r Gymraeg ymhob agwedd o fywyd ysgol yn sgil canlyniadau Cyfrifiad 2021.
- Sicrhau gwasanaethau cefnogi lles rhagorol i blant a phobl ifanc Gwynedd er mwyn eu cynorthwyo i oresgyn rhwystrau a chyrraedd eu llawn potensial.
- Gwella ein stad ysgolion er mwyn sicrhau'r amgylchedd dysgu gorau posib i'n plant a'n pobl ifanc pan fo gennym gynifer o adeiladau i'w cynnal, a disgwyliad i'r stad ysgolion fod yn ddi-garbon dros y cyfnod nesaf.

- 4.4** Mae teitl y ddogfen wedi ei newid o Strategaeth Addysg i Strategaeth Ysgolion er mwyn cydnabod nad yw'r ddogfen hon yn cwmpasu darpariaeth ôl-16 na'r blynyddoedd cynnar. Fodd bynnag, mae'n cynnwys y sector Cynradd, Uwchradd ac Arbennig, sef craidd y rhwydwaith ysgolion yng Ngwynedd.

Wrth ei llunio, mae'r Adran Addysg wedi ystyried ystod eang o bolisiâu a ffactorau perthnasol, megis:

- Cenedlaethol: Cymraeg 2050, Cwricwlwm i Gymru, Deddf ADY a'r Tribiwnlys 2018 a'r Cod 2021, Deddf Cydraddoldeb 2010, a'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015.
- Lleol: Cynllun y Cyngor 2023–2028, Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022–2032, ymrwymiad y Cyngor i Garbon Sero Net, a'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

- 4.5** Gweledigaeth ar gyfer Addysg yng Ngwynedd.

Ein gweledigaeth yw sicrhau cyfundrefn addysg deg a chynhwysol sy'n diwallu anghenion pob dysgwr y Sir, ac sy'n rhoi'r cyfle iddynt gyrraedd eu llawn potensial. Nid yw cefndir teuluol, lleoliad nag amgylchiadau personol i fod yn rhwystr i lwybr bywyd nac i ddewis cyfleoedd.

Rydym yn anelu at gyfundrefn sy'n:

- meithrin a hyrwyddo llesiant,
- darparu addysg a hyfforddiant o'r radd flaenaf,
- ehangu gorwelion a datblygu sgiliau perthnasol i'r economi leol, ranbarthol, genedlaethol a'r byd-eang,
- creu llwybrau cadarn i sicrhau ffyniant i bob plentyn a pherson ifanc yng Ngwynedd.

- 4.6** Mae'r Strategaeth yn cydnabod yn glir fod y drefn bresennol yn cynnwys nifer o wendidau sy'n gallu cael effaith andwyol ar ansawdd addysg. Ymhlith y rhain mae amrywioldeb sylweddol rhwng ysgolion o ran adnoddau a chyfleoedd cwricwlaidd, heriau recriwtio sy'n arwain at ddiffyg cysondeb mewn addysgu, a bregusrwydd

ysgolion llai o ran arweinyddiaeth a chynaliadwyedd. Gall y ffactorau hyn greu profiad anghyson i ddysgwyr a lleihau eu cyfleoedd i gyrraedd eu potensial. Er mwyn ymateb i'r heriau hyn mewn ffordd gadarnhaol, mae'r Strategaeth yn nodi cyfres o gamau gweithredu clir i wella ansawdd addysg a sicrhau cysondeb ar draws y sir:

1. Cryfhau arweinyddiaeth ysgolion

Trwy hyrwyddo modelau arweinyddiaeth hyblyg, rhannu arbenigedd ac adeiladu capasiti yng nghyfrwng arweinwyr presennol a'r rhai sy'n dod drwodd, mae'r Strategaeth yn ceisio creu system fwy gwydn sy'n llai agored i darfu.

2. Sicrhau rhwydwaith ysgolion cynaliadwy ac effeithiol

Mae'r Strategaeth yn ystyried sut y gellir trefnu'r rhwydwaith ysgolion fel bod pob un yn gallu cynnig cwricwlwm eang, cefnogaeth briodol a darpariaeth o ansawdd, gan leihau'r anghysondebau a welir yn y drefn bresennol.

3. Datblygu gweithlu medrus a dwyieithog

Drwy fuddsoddi mewn hyfforddiant, hybu cadw staff a denu athrawon newydd, mae'r Strategaeth yn mynd i'r afael â'r heriau recriwtio sy'n gwanhau ansawdd addysgu mewn rhai lleoliadau.

4. Buddsoddi mewn amgylcheddau dysgu modern

Mae'r Strategaeth yn blaenoriaethu adeiladau ac isadeiledd sy'n cefnogi addysg gyfoes, gan leihau'r amrywioldeb mewn safonau rhwng safleoedd ac yn gwella profiadau dysgwyr.

5. Pwyslais ar les, ymddygiad a chynhwysiant

Trwy ddatblygu dull ysgol gyfan sy'n cefnogi iechyd emosiynol, rheoli ymddygiad cadarnhaol a chynhwysiant, mae'r Strategaeth yn adeiladu'r seiliau sy'n galluogi dysgwyr i ffynnu.

6. Cefnogaeth fwy cydlynol i ysgolion

Mae trefniadau cefnogi newydd yn cynnig ymateb cyflymach ac unffurf i heriau, gan sicrhau bod ymyriadau effeithiol yn digwydd cyn i broblemau waethygu.

Yn ei chyfanrwydd, mae'r Strategaeth yn ymateb i wendidau'r system bresennol drwy greu trefn fwy teg, fwy cynaliadwy a mwy cadarn sy'n galluogi pob dysgwr i elwa ar addysg o'r safon uchaf.

5. Ymgynghori

- 5.1** Wrth lunio'r Strategaeth, cymerwyd y cyfle i ymgysylltu gyda rhan-ddeiliaid er mwyn derbyn mewnbyn ac adlewyrchu safbwynt a barn y rhai fydd yn defnyddio a gweithredu'r Strategaeth.

- 5.2** Mae sesiynau ymgysylltu pellach wedi'u trefnu gyda Phenaethiaid yr Ysgolion Uwchradd, Cynradd ac Arbennig, ynghyd â chyfarfodydd gyda'r Fforwm Pobl Ifanc Sirol a Fforwm Llywodraethwyr Gwynedd yn ystod Rhagfyr 2025. Bydd yr Asesiad Effaith Cydraddoldeb yn cael ei ddiweddarau yn dilyn y sesiynau hyn.

6. Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

- 6.1** Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ceisio gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus ac wedi ei anelu at gyflawni 7 o nodau llesiant drwy ddilyn y 5 ffordd o weithio.
- 6.2** Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd lles ar y Cyngor i gynnal gwaith datblygu cynaliadwy drwy weithredu mewn cydweithrediad â'r 'egwyddor datblygu cynaliadwy'. Mae hyn yn golygu bod angen ystyried yr effaith ar bobl yn y dyfodol wrth wneud penderfyniadau.
- 6.3** Gellir gweld yn yr Asesiad Effaith Cydraddoldeb yn Atodiad 2, sy'n nodi sut yn union mae'r Strategaeth yn bodloni gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol drwy weithredu'r pum ffordd o weithio, ac yn ymateb i'r 7 nod llesiant cenedlaethol.

7. Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg a'r Dyletswydd Economaidd-Gymdeithasol

- 7.1** Mae Asesiad Effaith Cydraddoldeb wedi'i gwblhau ar ffurf drafft i gyd-fynd â'r Strategaeth Ysgolion, ac fe fydd copi terfynol yn cael ei gyflwyno pan fydd y Strategaeth gerbron y Cabinet.

8. Camau Nesaf

- 8.1** Bwriedir cyflwyno'r Strategaeth Ysgolion 2026-36 i Gabinet Cyngor Gwynedd ar 10 Chwefror 2026.

Atodiadau:

Atodiad 1 – Strategaeth Ysgolion 2026-2036

Atodiad 2 – Asesiad Effaith Cydraddoldeb Drafft

Atodiad 3 – Cwestiynau'r Pwyllgor Craffu – Cwestiwn ac Ateb